

KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO MICHAŁA ARCHANIOLA W IWIEŃCU W DIECEZJI PIŃSKIEJ W 1933 ROKU

Polskie miasto kresowe Iwieniec, odnotowane już w 1495 roku, prawa miejskie otrzymało w XVI wieku. Było własnością Sołłohubów. W 1522 roku wymienione jest jako miasteczko powiatu mińskiego. Położone jest nad rzeką Wołną, która go dzieli na dwie części, a w jego centrum znajduje się małe jezioro. Z trzech stron otoczony jest Puszcza Nalibocką. Parafia z kościołem pw. Świętej Trójcy, ufundowanym przed 1524 roku przez Sołłohubów, należała do diecezji wileńskiej, w dekanacie mińskim (ok. 1772)¹. Miasto utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiórce Polski w 1793 roku na rzecz Rosji. W 1795 roku przeszli go po Sołłohubach Plewakowie – do 1889 roku. Miasto położone w zachodniej stronie powiatu mińskiego, na gruntach skalistych i kamienistych, pod koniec XIX wieku liczyło 288 domostw, zamieszkałych głównie przez Żydów, którzy trudnili się drobnym handlem. Katolicy słynęli wówczas ze zduństwa, wyrobu garnków i kafli. Gmina iwieniecka składała się z 14 starostw wiejskich, ze 132 małymi wioskami².

Właściciel Iwieńca i stolnik miński Teodor Wańkowiec (†1716) sprowadził tu w 1702 roku franciszkanów, zapisując znaczne uposażenie na rzecz przyszłego klasztoru i parafii. W latach 1702-1705, z ofiar zebranych z jałmużny, staraniem o. Andrzeja Czechowicza wybudowano w Iwieńcu barokowy kościół pw. św. Michała Archa-

¹ S. Litak, *Kościół laciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin 1996, s. 316.

² Po ostatnich jego właścicielach Plewakach zachowały się do dziś pozostałości zespołu dworskiego: murowana stajnia i spichlerz oraz park z drzewostanem lipowym, z bramą do której z centrum miasteczka prowadzi aleja. *Iwieniec*, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 3 Warszawa 1882, s. 324.

niola. Świątynia była trójnawową bazyliką z transeptem. Jej osobliwością jest wspaniała, bogato zdobiona szeroka fasada, flankowana dwiema pięciokondygnacyjnymi wieżami, pomiędzy którymi wznosi się dwukondygnacyjny barokowy szczyt. Nawa główna posiada sklepienie kolebkowe, nawy boczne sklepienia krzyżowe. W sąsiedztwie kościoła zachował się dwukondygnacyjny zespół klasztorny, w kształcie litery „L”, który z sąsiednim kościołem św. Michała Archanioła, potocznie zwanym „białym”, stanowił największy kompleks zabytków XVIII wieku. W połowie następnego stulecia (1856-1860) kościół ten był restaurowany³.

Najdawniejszy parafialny kościół w Iwieńcu pw. Świętej Trójcy, stojący przy placu rynkowym, pierwotnie modrzewiowy, potem murywany, fundacji Jana Dowojna-Sołohub z 1743 roku, podskarbiego wielkiego litewskiego, decyzją ministra spraw wewnętrznych Rosji Timoszewa z dnia 28 XI 1868 roku, wraz z kościołem św. Michała, został zamknięty i oddany prawosławnym. Odtąd parafia w Iwieńcu należała do parafii Kamień, oddalonej o 6 kilometrów. Zabrane katolikom kościoły: Świętej Trójcy i św. Michała Archanioła w latach 1880-1885 zostały przerobione na cerkwie prawosławne. Jednak wkrótce – dnia 25 V 1888 roku kościół Świętej Trójcy spłonął w wielkim pożarze miasta i nie został odbudowany⁴.

Od 1903 roku w kaplicy cmentarnej w Iwieńcu sprawowana była liturgia dla tamtejszych wiernych. Na początku XX wieku w tym mieście wybudowano kolejny kościół pw. św. Aleksego, potocznie nazywany „czerwonym” – od koloru cegieł. Na pół roku przed ukazem tolerancyjnym, dnia 30 listopada 1904 roku, gen. Edward Kowerski (1837-1916) i tamtejsi wierni uzyskali pozwolenie na budowę murywanego kościoła Iwieńcu. Wykonawcą projektu kościoła był Michał

³ Zachowało się ogrodzenie kompleksu klasztornego z bramą zwieńczoną profilowym frontonem, a w narożu muru znajduje się ośmioboczna wieżyczka. W jednej z dwóch wież kościoła św. Michała wisi dzwon z 1935 roku poświęcony pamięci Józefa Piłsudskiego. Ufundowany przez oficerów, podoficerów i strzelców garnizonu Korpusu Ochrony Pogranicza, który stacjonował w Iwieńcu. R ą k o w s k i, *Ilustrowany przewodnik po zabytkach kultury na Białorusi*, s. 90; *Encyklopedia Kresów*, Kraków 2004, s. 157.

⁴ Po I wojnie światowej jego ruiny zostały rozebrane. Na fundamentach tego kościoła (od strony ul. Rakowieckiej/Kościuszki) wybudowano w 1914 roku niewielką cerkiew, rozebraną po II wojnie światowej. W 1998 roku na tym miejscu wybudowano nową cerkiew prawosławną.

Hattowski. Głównymi fundatorami kościoła i plebanii byli Edward i Elżbieta (z domu Plewako) Kowerscy oraz wierni. Jego budowę rozpoczęto w styczniu 1905 roku. Dnia 22 maja tego roku arcybiskup mohylewski Jerzy-Józef⁵ poświęcił kamień węgielny pod budowaną świątynię pw. św. Aleksego. Dnia 10 grudnia 1907 roku została reerygowana przez biskupa parafia, a 23 grudnia tego roku ks. Jan Kozilewicz (†1912), jako pierwszy proboszcz, dokonał uroczystego poświęcenia kościoła parafialnego, zbudowanego w stylu neogotyckim. W 1950 roku kościół św. Aleksego w Iwieńcu został zamknięty przez komunistów i stał nie zagospodarowany nawet do celów świeckich. Dopiero w 1976 roku został przeznaczony na składnicę ksiązek Państwowej Biblioteki im. Włodzimierza Lenina. W wyniku starań tamtejszych wiernych świątynia ta została w 1988 roku zwrócona katolikom i dnia 9 lipca 1989 roku, po prawie 40 latach odprawiono w niej Mszę Świętą. Od tego momentu służy tamtejszym katolikom⁶.

Dopiero po I wojnie światowej kościół św. Michała Archaniola został zwrócony katolikom. Zamknięty przez komunistów w 1948 roku, po prawie pół wieku – w 1994 roku został zwrócony wiernym katolickim. Kościół zachował do dziś trzy barokowe stiukowe ołtarze.

Prezentowany inwentarz kościoła parafialnego św. Michała Archaniola w Iwieńcu sporządzony został przez ustępującego proboszcza parafii ks. Leona Bujnowskiego⁷, po którym obowiązki przejął w grudniu

⁵ Hrabia Szembek Jerzy Józef Elizeusz (1851-1905) – był absolwentem Wydziału Filozoficznego UJ. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1883 roku w Saradowie. Był utalentowanym mówcą. W 1901 roku został biskupem płockim. Od 1903 roku arcybiskupem mohylewskim, czyli metropolitą na tereny zaboru rosyjskiego. Zmarł w rodzinnym gnieździe Szembeków w Porębie Żegoty pod Krakowem i tam pochowany. A. Kozłowska, *Szembek Jerzy Józef*, [w:] EK, t. 19, Lublin 2013, kol. 40.

⁶ J. Kozilewicz, *Krótki zarys dziejów kościółka zbudowanego na cmentarzu katolickim w miasteczku Iwieńcu gubernji Mińskiej*, Iwieniec: parafia św. Aleksego w Iwieńcu, 1909; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej w R. P. 1939*, Pińsk 1939, s. 87-88.

⁷ Bujnowski Leon – kapłan archidiecezji mohylewskiej, następnie pińskiej. Urodził się w 1891 roku, święcenia kapłańskie otrzymał w 1917 roku. Był absolwentem metropolitalnego seminarium duchownego w Petersburgu. Jako neoprezbiter podjął obowiązki wikariusza parafii katolickiej w Moskwie, gdzie w 1917 roku żyło 27 700 katolików. Następnie był proboszczem w parafii św. Michała Archaniola w Iwieńcu, skąd w grudniu 1933 roku przeszedł do parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Niedźwiedzicy, jako pełniący obowiązki proboszcza.

1933 roku ks. Wincenty Franckiewicz⁸. Przekazanie następcy beneficjum iwienieckiego odbyło się w obecności dziekana iwienieckiego ks. Waleriana Mackiewicza⁹.

Obecnie Iwieniec – miasteczko na Białorusi (białoruski Івянец) w rejonie (powiecie) wołożyńskim, obwođu (województwa) mińskiego.

* * *

Opis zewnętrzny dokumentu rękopiśmiennego: „*Inwentarz kościoła Św. Michała w Iwieńcu z 1933 roku*”

Dokument pochodzący z Archiwum Diecezjalnego w Drohiczynie, Zespół Archiwum Parafii Iwieniec (sygn. III/I/1) jest szczegółową ewidencją stanu kościoła, sporządzoną w grudniu 1933 roku przez ustępującego proboszcza, księdza Leona Bujnowskiego.

Tekst napisany jest w języku polskim, na maszynie, na gładkim, dobrej jakości papierze celulozowym.

Wykaz przedmiotów zawarty został w tabeli, przy niektórych pozycjach widnieją dopiski wykonane ołówkiem lub atramentem. Nr 135 dopisany jest piórem prawdopodobnie przez ks. Leona Bujnowskiego: *Plac pomiędzy ul. Polową i Rakowską, odsądzony przez ks. L. Bujnowskiego u Żyda Rubinsztajna*. Kolejne elementy inwentarza zaznaczone zostały ukośną kreską na znak zgodności ze stanem rzeczywistym.

Rękopis o wymiarach: 354 mm x 225 mm składa się z ośmiu nie paginowanych stron (pięciu zapisanych, trzech „czystych”).

⁸ Franckiewicz Wincenty – kapłan archidiecezji ryskiej. Urodził się w 1883 roku, święcenia kapłańskie przyjął w 1906 roku. W latach 1933-1939 pełnił obowiązki proboszcza parafii św. Michała Archanioła, dawny św. Antoniego Padewskiego w Iwieńcu. Kiedy w 1916 roku Rosjanie opuścili Iwieniec, uciekając przed Niemcami, tamtejsi wierni spontanicznie zajęli kościół św. Michała Archanioła (zamknięty 28 listopada 1868 roku, razem z kościołem parafialnym Świętej Trójcy-farny, który spłonął w 1888 roku) i usunęli z klasztoru mniszek prawosławne. Od tego czasu kościół ten służył katolikom, stał się głównym kościołem Iwieńca i „spadkobiercą” tradycji kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy. Przy nim skupiała się większość mieszkańców Iwieńca, który od tamtego czasu miał znów dwa kościoły: św. Michała Archanioła i św. Aleksego, jak było w przeszłości. J. L. S i m a, *300 lat franciszkanów w Iwieńcu*, Niepokalanów 2002, s. 19, 29, 34, 40.

⁹ Mackiewicz Walerian – kapłan diecezji pińskiej, kanonik honorowy Pińskiej Kapituły Katedralnej. Urodził się w 1881 roku, święcenia kapłańskie otrzymał w 1905 roku, od 1922 roku był proboszczem parafii św. Aleksego w Iwieńcu.

Na stronie piątej maszynopis wieńczy potwierdzenie zapoznania się z inwentarzem i jego przyjęciem przez nowego proboszcza, ks. Wincentego Franckiewicza dopisane czarnym atramentem oraz pieczęć Dziekana Iwienickiego (w kolorze fioletowym; średnica: 33 mm)

Stan zachowania dokumentu w 2015 roku jest dobry. Karty są jednolicie pożółkłe, dość czyste, lekko uszkodzone u dołu, w miejscu złożenia składki (rozdarcie ok. 15 mm).

U góry, na pierwszej stronie znajdują się napisane na maszynie archiwalne doklejki z sygnaturą i nazwą dokumentu. Na jednej z nich (górnjej) czerwonym pisakiem dopisano: */Odnaleziony w Arch. par. Milejczyce w 1980/*.

Nota edytorska

Przy wydawaniu tekstu starano się zastosować zasady edytorskie podane w *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953 oraz J. Glinka, *Instrukcja wydawnicza dla nowożytnych źródeł dziejowych*, Warszawa 1949.

W szczególności przyjęto następujące zasady:

1. Numery kart oryginału podano w nawiasach kwadratowych pogrubionych []
2. Wszelkie uzupełnienia i objaśnienia tekstu pochodzące od wydawców ujęto w nawiasy kwadratowe [].
3. Przepisane dosłownie oznaczono [s].
4. Lekcje pominięte przy redakcji oznaczono < >.

* * *

TEKST DOKUMENTU

[k. 1] „Inwentarz kościoła świętego Michała Archaniola w Iwieńcu z 1933 roku”

Kościół murowany o jednej nawie w stylu barokowym, o dwóch wieżach, dach i wieże pokryte cynkową blachą. Wewnątrz ozdobnie wymalowany w 1930 roku farbą klejową. Posiada cztery ołtarze: 1. Wielki ołtarz Św. Trójcy w szacie srebrnej, 2. Ołtarz M[atki] B[ożej] w szacie srebrnej i srebrne korony M[atki] B[ożej] i P[ana] Jezusa, na ołtarzu gipsowa figura M.B. Anielskiej, 3. Ołtarz św. Anto-

niego, w II-kondygnacji obraz św. Rocha, 4. Ołtarz Matki Bożej Anielskiej, w II-kondygnacji obraz św. Józefa. Ambona drewniana ozdobnie pomalowana. Kościół odrestaurowany z zewnątrz i wewnątrz <w> 1931 roku oraz wieże <w> 1927 roku i ogrodzenie kościelne <z> 1931 roku.

L.P.	Wyszczególnienie	Ilość	Przedmioty nabyte lub odnowione przez ks. L[eona] Bujnowskiego
1.	Monstrancji	1	
2.	Puszki	2	
3.	Kielichy i pateny	3	
4.	Lichtarzyki z literą M.	2	
5.	Lichtarzyki ołowiane	18	+ 6
6.	Lichtarzyki mniejsze	4	
7.	Mszały jeden nowy, dwa stare	3	
8.	Mszał żałobny, stary	1	
9.	Alby	5	
10.	Humerałów	5	
11.	Pasków	3	
12.	Palki	5	- 1
13.	Ręczników małych	6	
14.	Korporałów	15	16
15.	Puryfikaterzy	27	
16.	Ręczników	7	-3
17.	Ornatów białych	10	2 + 8
18.	Ornatów żałobnych	5	2 + 3
19.	Ornatów fioletowych	1	2
20.	Ornatów czerwonych	4	2 + 2
21.	Ornatów zielonych	2	Jeden sporządził nowy

22.	Welumów ¹⁰	3	3
23.	Łódki	2	
24.	Turybularzy	3	Jeden nowo nabyty
25.	Komż kapłańskich	7	
26.	Komż dla służby	21	28 + 2
27.	Kropidło z metalowym trzonkiem	1	
28.	Kociołek do wody święconej	2	Jeden nowo nabyty
29.	Bursa dla chorych z pateną	1	
30.	Dywany	2	Jeden nowo nabyty
31.	Obrusy na wielki ołtarz	4	Jeden nowo nabyty 4 + 2
32.	Obrusy na boczne ołtarze	3	
33.	Pokryć na ołtarze	4	Trzy nowo nabyte
34.	Serwetki na stoliki	4	Trzy nowo nabyte
	<i>Serwetki mniejsze</i>		6
35.	Ampulek 3 pary	6	
36.	Tacek	4	Dwie nowo nabyte 2 + 2
37.	Obrusy przy gradusach	2	Pary
	<i>Stuły zielone</i>		2
38.	Stuł filetowych	7	Cztery nowo nabyte
39.	Stuł biało-filetowych	3	
	<i>Stuły białe</i>		2
40.	Katafalków	1	
41.	Całuny	2	Jeden nowo nabyty
42.	Krzyż przy katafalku	1	
43.	Lichtarzy drewnianych	8	
44.	Kije do świec	10	
45.	Chorągwi	9	Dwie nowo nabyte

¹⁰ Welum-velum-welon (tuwalnia) – płótno, zasłona monstrancji, okrycie naramienne używane przez duchownego błogosławiącego monstrancją z Najświętszym Sakramentem.

46.	Krzyży do procesji: 2 drewniane], 1 metalowy	3	
47.	Sztandary małe	4	Dwa nowo nabyte
48.	Dzwonki małe	2	
49.	Dzwonki przy zakrystii	1	
50.	Sygnaturka na wieży	1	
51.	Lampka posrebrzana przed Najświętszym Sakramentem	1	
52.	Konfesjonałów	4	
53.	Zegar ścienny	1	
54.	Krzesła	3	
	<i>Paschał</i>		
55.	Fisharmonia	1	
56.	Krzyż przy wnieklch] drzw]ach]	1	
	<i>Krzyż złocony</i>		<i>1</i>
57.	Krzyżyk ołowiany	1	
58.	Krzyżyki metalowe	2	
59.	Obraz M]aki] B]oskiej], oleodruk	1	
60.	Kapa czarna	1	Odnowiona
	<i>Figura Zmartwychwstałego Chrystusa</i>		Nowa
61.	[k. 2] Kapy białe	3	
62.	Kapa zielona	1	
63.	Kapy fioletowe	2	Jedna nowo nabyta
64.	Kapa czarna	1	
65.	Portatyle ¹¹	2	

¹¹ Portatyl (łac. *portatile* przenośny) – niewielki ołtarz przenośny, na którym składano ofiary kultowe lub sprawowano Eucharystię poza kościołem. K. C i c h o Ń, M. K o - n i e c z n y, *Portatyl*, [w:] EK, t. 16, Lublin 2012, kol. 7-8.

66.	Wieszadłów [s] w zakrystii	2	
67.	Baldachim	1	
68.	Dzwonki harmonijne	2	
69.	Żyrandol brązowy na 42 świece	1	
70.	Pelerynki dla chłopców, czerwone	4	4 + 7
71.	Palerynki dla chłopców, błękitne	2	
72.	Obraz Serca Jezusa, oleodruk [s] z oprawą	1	
73.	Serwetek na dwa stoły i komodę w zakrystii	3	
74.	Antipedjum ¹² – płótna malowane na szaro	2	
75.	Luster do zakrystii	2	
76.	Ławki malowane 8 po jednej stronie i 8 po drugiej stronie	16	20
77.	Klęcznik malowany	1	1 + 2
78.	Hostjarka metalowa	1	
79.	Żłobek z figurami gipsowymi	1	
80.	Pak w zakrystii	1	
81.	Żelazo do pieczenia opłatek	1	
82.	Naczynia do Olejów Św. przy chrzcie	2	Nowo nabyte
83.	Naczynia do Olejów Św. do chorych	1	

¹² Antependium (łac. *ante-pendere* wisieć przed) – ozdobna zasłona zwisająca od mensy ołtarzowej w dół, spełniająca w liturgii rzymskiej rolę frontu ołtarzowego. Sporządzana przeważnie z jedwabiu i innych tkanin, skóry i przyozdabiana szlachetnymi kamieniami, haftami, malowidłami. Na antependium umieszczano symbole eucharystyczne, niekiedy inwokacje. Przepisy liturgiczne zachęcały dostosowywanie koloru antependium do okresu liturgicznego i uroczystości świętych, stąd każdy kościół miał ich nawet kilkanaście. P. Bohdziewicz, W. Śpikowski, *Antependium*, [w:] EK, t. 1 Lublin 1985, kol. 641.

84.	Kubek posrebrzany do chrztu	1	Nowo nabyty
85.	Stacja drogi Krzyżowej, oleodruki	14	Nowo nabyte
86.	Chodnik domowej roboty	1	Nowo nabyty
87.	Lampa gazelonowa	1	Nowo nabyta
88.	Szafka do Chrztu Św[iętego]	1	Nowo nabyta
89.	Obraz Chrystusa w grobie, płótno olejne	1	Nowo nabyty
90.	Antipedjum białe przy ołtarzu	1	Nowo nabyte
91.	Kanony ¹³ ołtarza	6	Nowo nabyte
92.	Relikwiarz metalowy, posrebrzany	1	Nowo nabyty
93.	Figura Serca P[ana] Jezusa	1	
94.	Figura M[atki] B[oskiej]	1	
95.	Umbrakul[um] ¹⁴	1	
KAPLICA W STARZYNKACH			
96.	Kaplica w Starzyнках, odnowiona w 1928 roku		
97.	Kaplica drewniana we wsi Starzyнках z figurą P. Jezusa w cierniowej koronie, a przy niej przytułek drewniany dla starców i 0,5 ha ogrodu		
98.	Kaplica ogrodzona jest drewnianym parkanem		
99.	Do inwentarza w kaplicy należą: katafalek, 2 chorągwie, 2 sztandary czerwone, 2 sztandary czarne, ołtarzyk, krzyż procesjonalny, komoda, kociołek, kropidło, trybularz ¹⁵ , obrus, 3 dywaniki, stół i fotelik, lichtarzy na ołtarze 6 i cztery przy katafalku, jeden portatył		

¹³ Kanony – trzy tablice oprawne na dawnych ołtarzach, z których jedna, największa, umieszczana była na jego środku, a dwie mniejsze po bokach ołtarza. Środkowa tablica zawierała modlitwy odmawiane w czasie Mszy Świętej podczas ofiarowania. Tablica po prawej stronie ołtarza, gdzie kapłan obmywał ręce, zawierała Psalm 50 (*Lavabo Domine...*), a tablica z lewej (tzw. ostatnia) – Ewangelię wg św. Jana.

¹⁴ Umbraculum (łac. miejsce ocienione) – parawan na stojaku z emblematem JHS, służący do zasłaniania monstrancji z Najświętszym Sakramentem podczas nabożeństw liturgicznych, np. w czasie głoszenia kazania.

¹⁵ Trybularz, inaczej kadzielnica – naczynie, do którego na rozżarzone węgle sypie się ziarna kadzidła, służące do okadzania: ołtarza, darów ofiarnych, Najświętszego Sa-

PLEBANIA			
100.	Do kościoła Świętego Michała należą budynki:		
101.	Plebania dwu piętrowa	1	
102.	Stajnia, stodoła, wozownia	1	Budynki przebudowane w 1933 roku pokryte drzewną
103.	Chlew	1	
	Chlewki małe, dwa	2	
104.	Drzewa opiółowego pod budowę domu 140 kłoców		
105.	Nieopiółowego drzewa 35 kłoców długich i 11 krótkich		
106.	Desek 46 dłuższych i 23 krótszych i w chlewie 14		
107.	Żerdzi 25 (pozostaje się następcy)		
108.	Stoły drewniane, zwyczajne	4	
109.	Krzesel	5	
110.	Fotele	3	
111.	Stolików małych	1	
112.	Szafka do archiwum	1	
113.	Łóżka żelazne	2	
114.	Kotły żelazne	2	
115.	Arfa ¹⁶ do czyszczenia zboża	1	
FUNDUSZOWEGO ZBOŻA			
116.	Jęczmienia w pudach ¹⁷	14	
117.	Owsa w pudach	7,5	
118.	Kartofli (ziemniaków)	25	
119.	Żyta jare	5	

kramentu, Ewangeliarza, krzyża, uczestników liturgii i celebriansa oraz figur. Wykonane jest z metalu, umocowane na łańcuszkach i zamykane przykrywką.

¹⁶ Arfa – siatka drucziana rozpięta na pochyłej ramie, służąca do przesiewania ziemi kompostowej, piasku, żwiru, drobnego węgla itp. Dawniej także ziarna zbóż. Przesiewacz.

¹⁷ Pud – miara rosyjska równa 16,28 kg.

120.	Żyto ozime	21	
121.	Pszenicy ozimej	2	
[k. 3] ARCHIWUM			
122.	Metryczna księga o urodzonych	1	
123.	Metryczna księga o ślubach	1	
124.	Metryczna księga o zgonach	1	
125.	Księgi przedślubnych egzaminów	2	
126.	Księga (przychodowo-rozchodowa)	2	
127.	Księga conversorum	1	
128.	Księga bierzmowanych	1	
129.	Księga wizytacyjna	1	
ZIEMIA KOŚCIELNA			
130.	Ziemi 14,5497 m ² znajdującej się za m[iastecz]kiem Iwieńcem, przy drodze do Ojcieniewa		
131.	Plac koło cerkwi prawosławnej, na miejscu przytułku około 1000 m ² , pomiędzy ulicami Plebańską i Rynkową		
132.	Ogród pomiędzy ulicą Polową i szpitalem epidemiologicznym 0,8303 m ²		
133.	Łąki i ogrody przy kościele św. Michała ze strony zachodniej 3,8238 ha		
134.	Przed samym kościołem św. Michała ze strony wschodniej 0,2773 m ²		
135.	Plac pomiędzy ul. Polową i Rakowską, odsądzony przez ks. L[eona] Bujnowskiego od Żyda Rubinsztajna		

Na mocy rozporządzenia J[ego] Eksc[elencji] Ks. Biskupa¹⁸ z dnia 11 XII 1933 r. L. 5543/33 kościół, kaplicę w Starzyńkach i powyższy

¹⁸ Biskupem diecezji pińskiej był wówczas Kazimierz Bukraba (1885-1946). Teologiczne studia seminaryjne rozpoczął w 1904 roku Petersburgu, uzupełnił w Innsbrucku, święcenia kapłańskie przyjął w 1909 roku w Krakowie. Pracował w duszpasterstwie w Mińsku, Pińsku, od 1919 roku był proboszczem i dziekanem w Nowogródku, od 1928 roku dziekanem i proboszczem w Brześciu nad Bugiem. W 1932 roku mianowany został przez papieża Piusa XI biskupem pińskim. Jako pasterz diecezji ogłosił

inwentarz przekazał ks. pr[oboszczowi] Wincentemu Franckiewiczowi ks. L[eon] Bujnowski 19-21 XII 1933.

Kościół i cały inwentarz według niniejszego spisu przyjąłem od ks. L[eona] Bujnowskiego 21 grudnia 1933.

Ks. Wincenty Franckiewicz

Przy przekazaniu niniejszego beneficjum obecny był dziekan iwienicki ks. W[alerian] Mackiewicz. Iwieniec 19-21 XII 1933.

Bibliografia

Bohdziewicz P., Śpikowski W., *Antependium*, [w:] EK, t. 1 Lublin 1985, kol. 641.

Kozilewicz J., *Krótki zarys dziejów kościołka zbudowanego na cmentarzu katolickim w miasteczku Iwieńcu gubernji Mińskiej*, Iwieniec: parafia św. Aleksego w Iwieńcu, 1909.

Kozyrska A., *Szembek Jerzy Józef*, [w:] EK, t. 19, Lublin 2013, kol. 40.

Litak S., *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin 1996.

Petrani A., *Bukraba Kazimierz*, [w:] EK, t. 2 Lublin 1985, kol. 1189-1190.

Rąkowski G., *Ilustrowany przewodnik po zabytkach kultury na Białorusi*, Warszawa 1997.

Sima J. L., *300 lat franciszkanów w Iwieńcu*, Niepokalanów 2002.

Iwieniec, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 3 Warszawa 1882, s. 324.

Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej w R. P. 1939, Pińsk 1939.

w 1934 roku statuty synodu diecezjalnego. Rozbudował sieć parafialną diecezji, sprowadził do pracy w diecezji wiele zakonów (jezuitów, marianów, werbistów, urszulanki szare). Po wybuchu drugiej wojny światowej, w 1939 roku wyjechał z Pińska, przez Lwów do Warszawy. A. P e t r a n i, *Bukraba Kazimierz*, [w:] EK, t. 2 Lublin 1985, kol. 1189-1190.

WALDEMAR WITOLD ŻUREK

KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO MICHAŁA ARCHANIOLA W IWIEŃCU W DIECEZJI PIŃSKIEJ W 1933 ROKU

Streszczenie: Decyzją biskupa pińskiego Kazimierza Bukraby dotychczasowego proboszcza w Iwieńcu ks. Leona Bujnowskiego, od połowy grudnia 1933 roku zastąpił ks. Wincenty Frankiewicz. Przekazanie beneficjum iwienieckiego odbyło się w obecności dziekana iwienieckiego – ks. Waleriana Mackiewicza. W czasie tego aktu miała miejsce procedura przekazania swemu następcy świątyni parafialnej i kaplicy w Starzynkach. Tak więc sporządzony inwentarz wyszczególnia: przedmioty i paramenty liturgiczne służące do sprawowania kultu, plebanię i budynki gospodarcze, archiwum parafialne i grunty kościelne.

Słowa kluczowe: Polskie Kresy Wschodnie, historia Kościoła, historia parafii Iwieńiec, diecezja pińska.

КАСЦЁЛ СВЯТОГА МІХАЛА АРХАНЁЛА ў ІВЯНЦЫ ў ПІНСКАЙ ДЫЯЦЭЗІЎ ў 1933 Г.

Скарачэнне: Па рашэнні Пінскага біскупа Казіміра Букрабы, пробашча ў Івянцы ks. Лявона Буйноўскага ў палове снежня 1933 г. замяніў новы пробашч ks. Вінцэнт Франкевіч. Перадача івянецкіх бенефіцыяў адбылася ў прысутнасці івянецкага дзекана ks. Валер'яна Мацкевіча. Падчас гэтага акту мела месца працэдура перадачы пераемніку парафіяльнай святыні і капліцы ў Старынках. Такім чынам, складзены інвентар уключае ў сябе: прадметы і літургічныя параменты, якія служаць дзеля адпраўлення культуры, плябанію і гаспадарчыя будынкi, парафіяльны архіў і касцельную зямлю.

Ключавыя словы: Польскія ўсходнія Крэсы, гісторыя Касцёла, гісторыя парафii Івянец, Пінская дыяцэзія.

Перевод Лауры Михайлик

КОСТЕЛ СВЯТОГО МИХАИЛА АРХАНГЕЛА В ИВЕНЦЕ В ПИНСКОЙ ЕПАРХИИ В 1933 Г.

Содержание: По решению епископа Пинского Казимира Букрабы, настоятеля в Ивенце о. Леона Буйновского в середине декабря 1933 г. заменил новый настоятель о. Викентий Франкевич. Передача ивенецких бенефиций состоялась в присутствии ивенецкого декана о. Валериана Мацкевича. Во время этого акта состоялась процедура передачи преемнику приходского храма и часовни

в Старинках. Таким образом, составленный инвентарь включает в себя: предметы и литургическую утварь, которые служат для совершения культа, приходской дом и хозяйственные постройки, приходской архив и наделы костельной земли.

Ключевые слова: Польские Восточные Краины, история католической Церкви, история прихода Ивенец, Пинская епархия.

Переклад Лауры Михайлик

THE CHURCH OF ST. MICHAEL THE ARCHANGEL IN IWENIECC IN THE DIOCESE OF PIŃSK IN 1933

Abstract: By the decision of the Bishop of Pińsk Kazimierz Bukraba, the parish priest in Iwieniec, Rev. Leon Bujnowski was replaced with Rev. Wincenty Frankiewicz in the middle of December 1933. The benefice of Iwieniec was given in the presence of the Dean of Iwieniec – Rev. Walerian Mackiewicz. At this ceremony the parish church and the chapel in Starzynki were handed over to the successor. The inventory prepared then details: liturgical objects and paraments used for worship, a presbytery and outbuildings, a parish archive and church land.

Key words: the Polish Eastern Borderlands, the history of the Church, the history of the parish of Iwieniec, the Diocese of Pińsk.

Translated by Aneta Kiper

